

**İSİM + YARDIMCI FİİL ŞEKLİNDE OLUŞAN
BİRLEŞİK FİİLLER ÜZERİNE****On Compound Verbs Which Are in
the Form of Noun + Auxiliary Verb****Dr. Turgut BAYDAR*****ÖZ**

Bütün dillerde olduğu gibi Türkçede de sadece fiil soylu kelimeler ve kelime grupları değil, isim soylu kelimeler ve kelime grupları da yüklem olabilmektedir. Yani hareket ifade eden cümleler olduğu gibi etmeyenler de vardır. Türkçenin ilk yazılı metinlerinden itibaren takip edebildiğimiz kendi dil mantığı içerisinde isim soylu kelime ve kelime gruplarını yüklemleştiren bir sistemi vardır.

Türkçede isim + ol-, et- vb. filler ile oluşturulan yapılar öteden beri değişik isimler / terimler ile birleşik fiil ana başlığı altında incelenmekte ve bunlar bir birleşik fiil çeşidi olarak değerlendirilmektedir.

Eldeki yazıda et-, ol- vb. filler ile oluşturulan yapıların bir birleşik fiil oluşturmadıkları / oluşturamayacakları, bunların bir ek-fiil / cevher fiili / yüklemleştirici gibi kullanıldıkları ortaya konmaya çalışılmış; ardından da bu yapıların birleşik fiil başlığı altında değil de, ek-fiil / cevher fiili / yüklemleştirici(ler) başlığı altında incelenmesi önerilmiştir.

Anahtar Sözcükler: birleşik fiil, ek-fiil, cevher fiili, yüklemleştirici.

ABSTRACT

In Turkish, as in all languages, not only the words or word groups with the origin of verb, but also the words or word groups with the origin of noun can be predicate. That is, there are sentences not expressing action as well as those expressing action. In its logic of language which we can follow beginning from the earliest Turkish scripts, Turkish language has a system that changes the words or word groups with the origin of noun into predicate.

The structures in Turkish which are constituted with nouns + verbs such as *ol-*, *et-* etc. are analyzed under the title of different nouns / terms and compound verbs all along and these are evaluated as a version of compound verb.

In this article, it is tried to prove that the structures which are constituted with verbs such as *et-*, *ol-* etc. do not / will not form a compound verb, and that these are used as a complementary verb / predicative / predicate maker; and then it is suggested that those structures should be analyzed under the title of complementary verb / predicative / predicate maker(s), not the title of compound verb.

Key Words: compound verb, complementary verb, predicative, predicate maker.

*Erzincan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü Öğretim üyesi. Turgutbaydar@windowlive.com

Giriş

Bütün dillerde olduğu gibi Türkçede de sadece fiil soylu kelimeler ve kelime grupları değil, isim soylu kelimeler ve kelime grupları da yüklem olabilmektedir. Yani hareket ifade eden cümleler olduğu gibi etmeyenler de vardır. *kır-, oku-, uyu-* vb. nasıl yüklem görevinde kullanılıyorsa *çalışkan+, güzel+, öğrenci+* vb. de yüklem görevinde kullanılabilir. Tüm dillerin kendilerine mahsus isim soylu kelime ve kelime gruplarını yüklemleştirme şekilleri olduğu gibi Türkçenin de ilk yazılı metinlerinden itibaren takip edebildiğimiz kendi dil mantığı içerisinde isim soylu kelime ve kelime gruplarını yüklemleştiren bir sistemi vardır.

En sade anlatımla Türkçede yüklem / çekimli fiil / yargı bildirme şu şekilde olur: fiil + kip eki + şahıs eki. Bu denklem olmadan Türkçede cümleden / çekimli fiilden / yargıdan / yüklemden bahsetmek mümkün değildir.

İsim soylu kelime ve kelime gruplarını yüklemleştiren de *er-, ol-, et-* gibi yüklemleştiriciler ile aynı sistem işletilir ve böylelikle Türkçede isim soylu kelimeler ve kelime grupları da yüklem olabilirler. *Öğrenci+i-di+m / Öğrenciydim.* gibi.

Birleşik Fiil

Türkçede birleşik fiiller, bunların nasıl oluştuğu ve kaç türe ayrıldıkları konularında araştırmacılar şunları dile getirmişlerdir:

Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Grameri -Şekil Bilgisi-*nde konu ile ilgili olarak

...*Birleşik fiiller, bir ad ile bir yardımcı fiilin veya iki ayrı fiil şeklinin yahut da ad soylu bir veya birden fazla kelime ile bir esas fiilin birleşmesinden oluşan ve tek bir kavrama karşılık olan fiil türleridir.*

...*Birleşik fiilleri, taşıdıkları birbirinden farklı yapı, işlev ve anlam özelliklerine göre kendi içlerinde:*

I.Esas anlamını korumuş veya esas anlamını korumakla birlikte birtakım işlev incelikleri kazanmış olan birleşik fiiller,

II. Esas anlamını kaybederek deyimleşmiş olan birleşik fiiller, olmak üzere iki ana gruba ayırmak mümkündür. Her grubun kendi içinde alt grupları da vardır demektir (Korkmaz 2003: 791).

Ergin, *Türk Dil Bilgisinde* konu hakkında şu bilgileri verir: "*Birleşik fiil bir yardımcı fiille bir ismin veya bir fiil şeklinin meydana getirdiği kelime grubudur. İsim veya fiil unsuru önce, yardımcı fiil sonra getirilir. Yardımcı fiilin başına getirilen unsurun isim veya fiil olmasına göre birleşik fiiller ikiye ayrılır. Bu iki çeşit birleşik fiilin yardımcı fiilleri de ayrı ayrıdır*" (Ergin 1989: 364).

Ercilasun ise *Kutadgu Bilig Grameri -Fiil-* isimli çalışmasında birleşik fiiller için

...*İster iki tarafı da fiil olsun, ister bir tarafı isim bir tarafı fiil olsun her birleşik fiil, bir tek kavramı karşılar. Hareket, oluş ifade eden*

bir kavramı karşılamak için basit ve türemiş fiillerden nasıl istifade ediyorsak birleşik fiillerden de aynı şekilde faydalanırız. Yani bir kavramı anlatma ve fonksiyon bakımından basit ve türemiş fiillerle birleşik fiiller arasında hiçbir fark yoktur. Bu üç türlü fiil arasındaki fark, sadece teşkil edilişleri bakımındandır demıştır (Ercilasun 1984: 48).¹

Yukarıda bahsettiğimiz ve dipnotta verdiğimiz araştırmacıların ifadelerinin ortak tarafı birleşik fiillerin **tek bir kavramı** karşılamak için bir araya geldikleridir.

İsim + Yardımcı Fiil Şeklinde Oluşan Birleşik Fiiller

Bizim çalışmamızın esasını teşkil eden isim + yardımcı fiil şeklindeki birleşik fiiller hakkında da araştırmacılar şunları söylemişlerdir:

Korkmaz, “*Bunlar bir ad veya sıfat ile et-, eyle-, yap-, kıl-, ol- ve bulun- yardımcı fiillerinin birleşmesinden oluşmuştur. Birleştikleri yardımcı fiilin görevi, bir adı fiil durumuna getirmektir. Dolayısıyla, esas anlam ad üzerindedir. Yardımcı fiil, yalnızca adı “etmek”, “yapmak”, “kılmak” ve “olmak” anlamları katarak fülleştiren ve çekim eklerini alan bir işlev yüklenmiştir*” der (Korkmaz 2003: 792-800).

Ergin, “*İsimle birleşik fiil yapan yardımcı fiiller et-, ol-, eyle-, bulun-, yap- fiilleridir. Bunlardan et-, eyle-, yap- isimlerden geçişli birleşik fiil, ol-, bulun- ise geçişsiz birleşik fiil yaparlar.Yardımcı fiil bir fülleştirme ve çekim unsuru olarak vazife görür*” bilgisini verir (Ergin 1989: 365).

Ercilasun ise bu yapı hakkında şunları ifade eder: “*Bu tür birleşik fiillerde isim unsuru umumiyetle tek kelimedenden ibarettir. Fakat birden fazla kelimedenden meydana geldiği de sık görülür. İsim unsuru normal isim olabileceği gibi sıfat ve zarf da olabilir.Hem Türkçe asıllı kelimeler, hem de alınma kelimeler birinci unsuru teşkil edebilir*” (Ercilasun 1984: 51-60).²

¹Bu konuda diğer araştırmacılar da hemen hemen aynı doğrultuda ifadeler kullanmışlardır. Örnek olarak bk. Necmettin Hacıeminoğlu (1992), *Türk Dilinde Yapı Bakımından Filler*, 2. bs., Ankara: Kültür Bakanlığı Yay., s.257-258; Mazhar Kükey (1972), *Uygulamalı Örneklerle Türkçede Fiiller*, Ankara: Ogun Kardeşler Matbaası, s.10; Neşe Atabay vd. (1983), *Sözcük Türleri*, Ankara: TDK Yay., s.213; Ahmet Topaloğlu (1989), *Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Ötüken Yay., s.42-43; Haydar Ediskun (1992), *Türk Dilbilgisi*, 4. bs., İstanbul: Remzi Kitabevi, s.228; Sezai Güneş (2002), *Türk Dili Bilgisi*, 6. bs., İzmir, s.201; Nurettin Koç (1990), *Yeni Dilbilgisi*, İstanbul: İnkılap Kitabevi, s.275

²Konu hakkında diğer araştırmacıların görüşleri için bk. Jean Deny (1941), *Türk Dili Grameri (Osmanlı Lehçesi)*, (Çev. Ali Ulvi Elöve), İstanbul, s.476-479; M. Kaya Bilgegil (1963), *Türkçe Dilbilgisi*, Ankara: Güzel İstanbul Matbaası, s.280; Haydar Ediskun (1992), *Türk Dilbilgisi*, 4. bs., İstanbul: Remzi Kitabevi, s.243-246; Tahir Nejat Gencan (1979), *Dilbilgisi*, Ankara: TDK Yay., s.321-328; Mazhar Kükey (1972), *Uygulamalı Örneklerle Türkçede Fiiller*, Ankara: Ogun Kardeşler Matbaası, s.29-36; Leylâ Karahan (2004), *Türkçede Söz Dizimi*, 7. bs., Ankara: Akçağ Yay., s.73-75; Günay Karaağaç (2011), *Türkçenin Söz Dizimi*, 3. bs., İstanbul: Kesit Yay., s.156-158; Sezai Güneş (2002), *Türk Dili Bilgisi*, 6. bs., İzmir, s.201-202; Nurettin Koç (1990), *Yeni Dilbilgisi*, İstanbul: İnkılap Kitabevi, s.275-276

Bu konuda araştırmacıların ortak kanaati ise, bu yapıdaki fiil unsurunun bir **fiilleş-tirme** ve **çekim unsuru** olarak vazife görmesidir.

İsim + yardımcı fiil *bol-* ile oluşan yapılar Eski Türkçe (*Orhun Yazıtları*)den itibaren kullanılmaya başlamıştır. *ol-*, *et-* vb. fiiller, dile giren yabancı asıllı kelimeler arttıka onları yüklemleştirmek için de kullanılmıştır. *hasta olmak*, *şükretmek*, *emretmek*, *hapso-lunmak*, *bir eylemek*, *zengin olmak*, *mutlu olmak*, *gıpta etmek*, *yağma etmek*, *telefon etmek* vb. yapılar birleşik fiiller içinde değerlendirilir olmuş ve uzun zamandır da böyle anılagelmıştir.³

Biz bu yazıda salt bir cevher fiili olan *i-* gibi *ol-* *et-* *eyle-* vb. fiillerinin de birer yüklemleştirici olarak görev yapabildiklerini bu nedenle de bu fiillerle oluşan yapılara birleşik fiil denmesinin ne derece doğru olduğunu tartışarak bunların nasıl değerlendirilmeleri gerektiğini izah etmeye çalışacağız.

Eldeki mevcut gramerlerin ve gramer terimleri sözlüklerinin tamamında bunlar isim + yardımcı fiil şeklinde oluşan birleşik fiiller, bir tarafı isim bir tarafı fiil olan birleşik fiiller, isim soylu sözcüklerin yardımcı fiillerle oluşturdukları bileşik fiiller, yardımcı fiiller ve onlarla teşkil olunan bileşik fiiller ya da yardımcı eylemlerle yapılan bileşik eylemler vb. başlıkları altında incelenmektedir.⁴

Yukarıda isim + yardımcı fiil şeklinde oluşan bu yapıları Eski Türkçe döneminden itibaren gördüğümüzü ifade etmiştik. *ol-*, *bol-* şekliyle Eski Türkçe döneminde kul-

³Gülsevin, *içer oldu*, *okumuş olacak*, *gidecek olmuş* gibi yapıların *Birleşik Fiil* başlığı altında değil; *Fiillerin Birleşik Çekimleri* başlığı altında incelenmesi gerektiğini *Türkiye Türkçesindeki Zaman ve Kip Çekimlerinde Birleşik Yapılar Üzerine* isimli çalışmasında ifade etmiştir. Gülsevin yazısında *Fonksiyonları ve tipleri aynı olan i- ve ol- fiillerine ayrı ayrı muamele ettiğimiz için, hem gramer öğretiminde, hem de derslerdeki morfolojik ve sentaks incelemelerinde ikilikler-doğmaktadır. şöyle ki;*

gel-ecekti (<*gel-ecek i-di*) çekiminin yapısı incelenirken

gel- fiil

-ecekti "Gelecek zaman(ın hikâyesi, 3. Teklik kişi)" (veya *-ecek sıfat-fiil*, *i- ek-fiil*, *-di hikâye çekimi*) olarak verilmektedir.

gel-ecek oldu'da ise

gel- fiil

gel-ecek bu fiilin -ecek ile yapılmış sıfat-fiil (partisip) hâli,

ol-du ol- fiilinin "görülen (bilinen) geçmiş zamanı" olarak gösterilir.

Yani yukarıdaki çekimler, gramerimize iki ayrı zaman olarak değerlendirilirler. "gel-ecekti" yapısında zaman, gramerlerimize göre "gelecek zaman"dır, "gel-ecek oldu'da ise "geçmiş zaman"dır. Oysa, ikisindeki -ecek de aynı -ecek'tir (sıfat-fiil). İkisinde de -ecek üzerine fonksiyonlu birer morfem olarak müstakil fiiller (i- veya ol-) getirilmiştir. demektedir (2000, "Türkiye Türkçesindeki Zaman ve Kip Çekimlerinde Birleşik Yapılar Üzerine" TDAY Belleten -1997, Ankara: TDK Yay., s 221-222).

Bu çalışmada konu netliğe kavuşturulduğu için yazıda, konunun bu tarafı üzerinde durulmamıştır.

⁴Kullanılan terimler için 1 ve 2 numaralı dipnotlarda averdiğimiz kaynaklara bakılabilir.

lanılmıştır. Ancak sadece bir yüklemleştirici olarak değil; bu işlevinin yanı sıra bir müstakil fiil⁵ ve bir enklitik⁶ olarak da kullanılmıştır.

Eski Türkçe döneminden sonraki dönemlerde dile giren yabancı unsur oranı günden güne artmıştır. İşte dildeki yabancı unsur sayısı bu denli olunca sadece Türkçe kökenli fiiller ya da ek-fiil yardımıyla yüklem yapılan Türkçe isimler yüklem olmakla kalmadı. Yabancı kaynaklı isim soylu kelimeleri de yüklem yapmak durumu ortaya çıktı ve bu şekiller yoğun bir biçimde dilde kullanılmaya başladı.⁷

Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi isim soylu kelime ya da kelime grupları da Türkçede yüklem olabilmektedir. *Emrettim, Hapsolundu, Rica ediyorum, Mutlu oldular, Pişman olacaklar* vb. Kip alamayacak kelimeler birer cevher fiili / yüklemleştirici ile kip alabilir duruma gelmişler, ardından da şahıs eki alarak cümlelerde yüklem görevi üstlenmişlerdir. *Rica ediyorum* cümlesini ele alacak olursak; burada *rica* kelimesinin (Arapça isim) yanına *et-* fiili birleşik fiil oluşturmak için getirilmemiştir. Eğer *et-* fiili ile *rica* kelimesi birleşik fiil oluşturmak için bir araya gelselerdi ortak bir kavramı işaret etmeleri / karşılımları veyahut da aralarında bir anlam ilişkisi olması gerekmez miydi? Ama *rica* ile *et-* arasında ne *gidedurmakta*, ne *bakakalmakta* ne *kulak kabartmakta* ne de *gönül almakta* olduğu gibi bir anlam ilişkisi vardır. Bu yapılar başlangıçta Türkçe asıllı olan isim ya da isim soylu kelime ya da kelime gruplarını, daha sonra da yabancı dillerden geçen isim ya da isim soylu kelime ya da kelime gruplarını yüklemleştirmek için bir araya gelmemişler midir? Bunun böyle olduğunu, tüm gramerlerde bu şekilde değerlendirildiğini yukarıda ifade etmiştik.⁸ Tüm bu çalışmalarda bu yapıları birleşik fiillerin yardımcı fiillerinin, isim unsurunu fiilleştirmek / yüklemleştirmek için kullanıldıkları söylenmektedir. Bu durumda bu yapılara neden birleşik fiil dendiğini anlamakta güçlük

⁵Gabain'in *Eski Türkçenin Grameri* isimli çalışmasının *Bağlı Fiiller, Yardımcı Fiiller* başlıkları altında verdiği örnekler incelendiğinde bunların çoğunda *ol-* yani *bol-*ın bir *bağlı* ya da *yardımcı fiil* olarak değil de, bir müstakil fiil olarak kullanıldığı görülecektir. *anda kisrâ inişi kağan bol-mış ärinç* (IE5) "*ondan sonra (küçük) kardeşi kağan olmuş tabii*", *oğlum yağı bol-mışta* (Suv. 623,11) "*oğlum yeni olduğunda (doğduğunda)*", *ürk iç bol-tı* (HtV 2039) "*çok geç oldu*", *tutmaqları bol-zun* (Ull 80,67) "*oruç tutmaları olsun (oruç tutsunlar)*", *sizinä bol-zun* (Man. Erz. 18,33) "*sizin olsun!*" (1995, *Eski Türkçenin Grameri*, (Çev. Mehmet Akalın), Ankara: TDK Yay., s.87-89).

Gabain'in aynı bölümde verdiği bir örnekte de *bol-* ne müstakil bir fiil olarak ne de yardımcı fiil olarak kullanılmıştır. Söz konusu örnek cümlede *bol-* bir enklitik olarak kullanılmıştır: *bo mâniñ ät özüm näñ ymä ädligsiz bolup* (Suv. 611, 22) "*bu benim vücudum tamamıyla değersizdir (değersiz olup)*" (1995, *Eski Türkçenin Grameri*, (Çev. Mehmet Akalın), Ankara: TDK Yay., s.87-89).

⁶*er-* ve *ol-* cevher fiillerinin / yüklemleştiricilerinin bu işlevleri dışında Eski Türkçede birer pekiştirme enklitiği olarak da kullanıldıkları konusunda bk. Turgut Baydar (2012), "*+Dir* Bildirme Eki Üzerine", Konya: *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S.: 32-Güz, s.37-54

⁷bk. Ahmet Bican Ercilasun (1984), *Kutadgu Bilig Grameri -Fiil-*, Ankara: Gazi Üniv. Yay.; Necmettin Hacıeminoğlu (1992), *Türk Dilinde Yapı Bakımından Fiiller*, 2. bs., Ankara: Kültür Bakanlığı Yay., s.270; Necmettin Hacıeminoğlu (1996), *Karahanlı Türkçesi Grameri*, Ankara: TDK Yay., s.176-180

⁸Bu yöndeki açıklamalar için 1 ve 2 numaralı dipnotlarda verdiğimiz kaynaklara bakılabilir.

çektığımızı de ifade etmek isterim. Şimdi *rica et-* yapısına tekrar dönecek olursak *et-* burada olma sebebi bir yüklemleştirici olarak vazife görmek ve *ricanın* yüklem olmasını, daha doğru bir ifade ile kip alır hâle gelmesini sağlamaktır.⁹ *rica* yüklem olurken Türkçenin mantığında önce kip alacak; ancak isim pozisyonunda, kip ekleri ise fiile gelir. Bu yüzden aynı ek-fiilde işletilen mantık burada da işletiliyor; ancak küçük / şekli bir farkla. *i-* fiili ile değil de *ol-*, *et-* ya da bunlara benzer bazı yüklemleştirici vazifesi gören fiillerle sağlanıyor. *ricanın* yanına *et-* getiriliyor ve *rica* böylece kip alıyor: *rica+et-iyor+*. Ardından kelimeye şahıs getiriliyor ve *ricanın* yüklem olması sağlanıyor: *rica + et-iyor+um / rica ediyorum* şeklinde. Zaten *ol-* fiilinin Türkçenin belli dönemlerinde bir yüklemleştirici olarak kullanıldığını¹⁰ da biliyoruz. Hatta o kadar yüklemleştirici özelliği gösteriyor ki fiillerin birleşik çekimlerini¹¹ dahi yapıyordu. Yapıyor da¹². Elbette sadece *rica etmekte* değil, *telefon etmekte* de *mağdur olmakta* da yani bu yapıların tamamında aynı mantık işletilmektedir.

Eğer bu yapılar birleşik fiil olarak isimlendirilecekse *i-* fiili ile yüklemleştirilen yapıları da birleşik fiil saymak gerekecektir.¹³ Çünkü mantık ve işleyiş olarak birbirlerinden

⁹Türkçede öteden beri yabancı dillerden, önce Arapça ve Farsçadan daha sonra da Batı dillerinden, geçen kelimeleri yüklem yapmak için *+IA-*, *+IAn-* ve *+IAş-* ekleri de kullanılıyor. Bu konuda Banguoğlu şu bilgileri vermiştir: *-le- eki yazı dilimizin millileşmesi hareketinde özellikle yaratıcı bir rol oynamaktadır. Esasta -le- ekinin anlatımını karşılayan önce kılmak olmak, sonra etmek, eylemek, olmak gibi yardımcı fiiller öteden beri dilimize yabancı kelimelerin rahatça girmesi için elverişli bir köprü olmuşlardır. Namaz kılmak kabul olmak tavaf etmek nikâh olmak mayna etmek şoke olmak gibi. (1995, Türkçenin Grameri, 4. bs., Ankara: TDK Yay., s.216-221). Banguoğlu aynı konudaBu da gösterir ki yardımcı fiillerle yapılan birleşiklerde, öbür nesne olan adlarla yapılanların aksine, ad yalnız bir belirtici değildir, fiileşmiş ana kavramı taşır. demektedir (1995, Türkçenin Grameri, 4. bs., Ankara: TDK Yay., s.314-316). Banguoğlu'nun ifadelerinden de açıkça anlaşılacağı gibi bu fiiller, aynı *+IA-*, *+IAn-* ve *+IAş-* ekleri gibi isimleri yüklem yapmak için kullanılmaktadırlar.*

Yine Banguoğlu'nun*Olmak fiili bir yandan adlara ve sıfatlara gelerek birleşik fiil tabanları meydana getirmekle birlikte bir yandan da cevher fiili eklerine benzer bir tarzda bazı sıfat fiillere gelerek oluş ve kılışın zamanı ve tarzıyla ilgili özellik taşıyan birleşikler yaratmıştır (1995, Türkçenin Grameri, 4. bs., Ankara: TDK Yay., s.482). ifadelerinde, *ol-* fiilinin bir yüklemleştirici olarak kullanıldığını belirtmesi de son derece önemlidir.*

¹⁰Bu konu hakkında Turan'ın şu detaylı çalışmasına bk. Zikri Turan (1999), "Eski Anadolu Türkçesinde OL- Cevherî Fiili", *TDAY Belleten* -1996, Ankara: TDK Yay., s.265-289

¹¹Yine bu konuda da bk. Zikri Turan (1999), "Eski Anadolu Türkçesinde OL- Cevherî Fiili", *TDAY Belleten* -1996, Ankara: TDK Yay., s.265-289; ayrıca bk. Turgut Baydar (2012), "+Dir Bildirme Eki Üzerine", Konya: *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S.: 32-Güz, s.37-54

¹²Bk. Güner Gülsevin (2000), "Türkiye Türkçesindeki Zaman ve Kip Çekimlerinde Birleşik Yapılar Üzerine" *TDAY Belleten* -1997, Ankara: TDK Yay., s 215-224

¹³*i*-(*er-*) fiilinin birleşik fiil oluşturduğundan bahseden araştırmacılar da vardır. Konu hakkında bk. Mustafa Uğurlu (2009), "Birleşik Fiil' Üzerine", *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Kongresi 27-28 Ağustos 2007, Bildiriler, C. 1, 2. bs.*, İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi Yay., s.399-412; Hülya Savran (2001), "Bir İsim İle Bir Yardımcı Fiilden Oluşan Birleşik Fiiller Üzerine Yeni Görüşler", *Türk Dili*, S.: 596, Ankara: TDK Yay., s.140-142; Adnan R. Karabeyoğlu (2007), "Orhon Yazıtlarında BOL- ve ER- Fiilleri Üzerine", Niğde: *Türklük Bilimi Araştırmaları*, S.: 22,

farkları yoktur. Türkçenin çeşitli dönemlerine ait olan metinlerinden vereceğimiz örnekler de bunu desteklemektedir:

→ *Az budun anda **yoğ boldı**. “Az milleti orda **yok oldu**.”* (Ergin 1992: 28-74)

→ *Atam Peyğambar ‘as ileginde **şehid boldı***. (Eckmann 1995: 99)

→ *Tabğaç budunka beglik urı oğlın **kul boldı**... “Çin milletine beylik erkek evladı **kul oldu**...”* (Ergin 1992: 21-68)

→ *Qara başum **kurban olsun** babam saña*. (Ergin 1994: 155)

→ *Tabğaçda atı küsi **yoğ boldı**. Bu yirde maña **kul boldı**. “Çinde adı samı **yok oldu**. Bu yerde bana **kul oldu**.”* (Ergin 1992: 43-84)

→ *Bu ol yalavaç turur kim **qamuğ yalavaç şeri‘ati anıñ birle mensüh bolur**, bu ol er turur kim Mevlı ta ‘alā kullarıda biregü miñ yıl ya on yıl **kāfirlik qılsa bir sâ‘at anıñ yolmğa kirse **qamuğ kāfirlikı yoğ bolur*****. (Ata 1997: 262) Metinlerde böyle örnekler var; ama bu örneklerin yanı sıra şu örnek cümleler de var:

→ *İltiriş Kağan **qazğanmasar udu** ben özüm **qazğanmasar**, il yime budun yime **yoğ erteçi erti**. “İltiriş Kağan kazanmasa, ve ben kendim kazanmasam, il de millet de **yok olacaktı**.”* (Ergin 1992: 60-97)

→ *İltiriş Kağan **qazğanmasar**, **yoğ erti** erser, ben özüm bilge Tonyuquq **qazğanmasar**, ben **yoğ ertim** erser **Qapğan Kağan Türk sir** budun yirinte bod yime budun yime kişi yime idi **yok erteçi erti**. “İltiriş Kağan kazanmasa, **yok olsa** idi, ben kendim, Bilge Tonyukuk, kazanmasam, ben **yok olsa** idim, **Qapğan Kağanın, Türk Sir** milletinin yerinde boy da, millet de, insan da hep **yok olacaktı**.”* (Ergin 1992: 61-98)

Bu örnekler *i-* (<er-) ile *ol* (<bol-) arasındaki anlam eşitliğinin yanı sıra işlev eşitliğini de göstermesi açısından son derece önemlidir.

i- (<er-) gibi *et-* de *ol-* da yüklemleştirici olarak kullanılabilir. O zaman bunların hepsinin bir başlık altında toplanması gerekir; ancak birleşik fiil başlığı altında olmaz. Çünkü fiil birleşiklerinde bir anlam olayı vardır. Zaten hem isim birleşimi olsun hem fiil birleşimi olsun bunları bir arada tutan anlam olayıdır. Birleşimi oluşturan kelimeler tek bir kavramı karşılamak için bir araya gelirler. Dilin bulduğu en pratik yöntemlerden de biridir ve belki de en başarılısıdır. Türetme, derleme ve taramanın yetersiz kaldığı durumlarda ya da tek kelime ile anlatılamayacak kavramları karşılamak için işletilen bir yöntemdir. Tek bir kavramı karşılamak için bir araya gelmeseler zaten ortada

birleşik kelimeden (ister isim birleşigi ister fiil birleşigi olsun) bahsetmek söz konusu değildir. *arslanagzi, kaynanadili, delikanlı, aşçıbaşı, duvar kâğıdı, hammeli, kuşburnu, beyaz peynir, imambayıldı* vb. yapılar sadece tek bir kavramı karşılamak için bir araya gelmişlerdir. Kimse hanımının elini sulamaz ya da kuşun burnunu yemez. Fiil birleşiklerinde de durum aynıdır. *düşeyaz-* ve *giriver-* fiillerinde kimse bir yerden / bir şeyden düşerken bir şey vs. yazmıyor ya da kimse bir yere girerken birilerine bir şeyler vb. dağıtmıyor / vermiyor. *küplere binmek, yürek oynatmak, para yemek, göze girmek, etekleri zil çalmakta* vb.de de durum aynıdır. Çünkü bu son örnekler deyim fiilleridir ve tamamen anlam olayıyla bir arada bulunmaktadır. Yani ön planda olan anlamdır. Zaten gramer kurallarının tamamı anlamı en iyi biçimde yansıtmak, iletişimi en güzel ve etkili biçimde sağlamak içindir.

Bizim ifadelerimizle aynı paraleldeki ifadeleri Gabain'in *Türkçede Fiil Birleşmeleri* isimli makalesinde de görmekteyiz. Gabain, söz konusu yazıda

*"Fiil birleşmeleri" veya "mürekkap fiiller" arasında ara sıra başka bir grup daha geçmektedir. Lakin bu grup gerçekten bu birleşmelerle alakadar olamaz. Çünkü burada kastettiğimiz tamir et-, (eski) tamir kıl- veya tamir eyle- gibi takımlar yalnız bir oluşu veya kılışı ifadeye yarayan iki verbal şekilden yapılmamıştır. Burada daha çok müteradif manalı transitiv fiiller kastediliyor.... Diğer taraftan ol-, bu birleşmelerde geçmeyen *i-'den mana bakımından daha kuvvetlidir. dedikten sonra son olarak şu ifadelere yer vermiştir: Bu sonuncu birleşmeler yabancı kelimelerle yapılan dans et- gibi takımlarla birlikte artık fiil birleşmesi sayılmazlar (Gabain 1988: 26-27).*

Gabain de çok net olarak bu yapıların bir birleşik fiil olarak değerlendirilemeyeceğini belirtmiş, *ol-* fiilinin *i-* fiili ile işlev birliğinden de bahsetmiştir.

i- fiili ile *ol-* fiili arasındaki işlev birliğini desteklemesi açısından burada şu konudan da bahsetmek istiyorum. Örneğin: *Ayşe çalışkan/dır. ya da Aksaray'da da hava güzel/dir. i-* fiiliyle yüklemleştirilen bu saptayıcı-bildiri cümleleri, dolaylı ifadede *Ayşe'nin çalışkan olduğunu / çalışkan olma ihtimalinin yüksek olduğunu söyledi. Aksaray'da da havanın güzel olduğunu / güzel olma ihtimalinin yüksek olduğunu söylediler.* biçimine dönüşmekte / dönüşebilmektedir. Yani *i-* fiili ile *ol-* fiili birbirine denktir ve bu yüzden de Türkçede birleşik fiil gibi görülen birçok yapı aslında, *i-* fiilinin dönüşmesiyle ortaya çıkmaktadır.¹⁴

Dolayısıyla isim + yardımcı fiil şeklinde oluşan yapıların birleşik fiil kategorisinden çıkartılarak, işlev birliği olan bu fiilleri bir başlık altında toplamak gerektiği kanaatindeyiz. Bu fiillerin -eskiden beri araştırmacılar tarafından kullanılan- ek-fiil(ler), cevher

¹⁴Burada hemen şunu da ifade edelim. *i-* (<er-) fiiliyle *ol-* (bol-) fiili pek çok noktada işlev benzerliği gösteriyorlar; ancak her zaman değil. Şöyle ki; *Zengindim* (<Zengin idim). cümlesi ile *Zengin oldum.* cümlesi gibi. Birinci cümle *Bir zamanlar / eskiden zengindim ama zenginliğim geçmişte kaldı.* demek; ikinci cümle ise *Şu an / hâlâ zenginim. | Zenginliğim hâlâ sürüyor.* demektir.

fiil(ler)i ya da bizim tercihimiz yüklemleştirci(ler) başlığı altında toplanmasının daha doğru olacağını düşünmekteyiz.¹⁵

Birleşik Fiil ana başlığı altında incelenen;

a) *İsim + Yardımcı Fiil Şeklinde Oluşan Birleşik Fiiller*

teşekkür etmek, telefon etmek, arzu etmek, yardım etmek, hayret etmek, kabul etmek, zengin olmak, mesut olmak, sarhoş olmak, memnun olmak, namaz kılmak, kabul eylemek vb.¹⁶ şekillerde bir **yapı birliği** olduğu, herhangi bir anlam birliği olmadığı son derece açıktır. Zaten bu şekillerin *i-* fiili ile kip eki alabilen yapılar arasındaki işlev birliği de dikkatlerden kaçmamaktadır. Şöyle ki;

Çalışkan + i-di+m,

Telefon + et-ti+m. Bu cümlelerdeki yapı ve işlev paralelliği hemen göze çarpmaktadır. Yani bu yapıların bir birleşik fiil oluşturduğunu söylemek bize göre son derece zordur.

b) *Fiil + Yardımcı Fiil Şeklinde Oluşan Birleşik Fiiller / Tasvir Fiilleri*

¹⁵Bu düşüncemizi desteklemesi açısından Zikri Turan'ın "Türkçede Basit/Birleşik Çekim Ayrımıyla Sembolleşen Fiil Çekiminin Problemleri" isimli makalesinin *Sonuç ve Öneriler* başlığı altındaki 3. maddede söylediklerini de burada dikkatlere sunmak istiyorum: *Cevherli fiillerin önlerindeki sıfat-fiillerle oluşturdukları yapıyı, istenilen mana doğrultusunda oluşturulan fiil şekillerinin kendi iç yapısı olarak görmek gerekir. Bu zengin teşkillerin fiil çekimi için basit fiillerden hiçbir kategorik farkı yoktur. Bu yüzden, zamanla benzer dolaylı ilişkiye giren zarf-fiilli tasvir fiilleri de cevher fiili niteliği ile sık sık teşkiller kuran ol- fiilini ve hatta diğer yardımcı fiilleri de bu aynı tek ve üst kategori listesine dahil etmek gerekir. Çünkü, bütün çeşitleriyle, fiiller arasındaki fark istek, niyet, çabukluk, devamlılık, sürme, anilik... gibi fiil sayısı kadar, ya da fiil teşkili sayısı kadar çok sayıdaki alt kategori farkıdır.* (2006, "Türkçede Basit / Birleşik Çekim Ayrımıyla Sembolleşen Fiil Çekiminin Problemleri", *Journal of Turkish Studies (Türklük Bilgisi Araştırmaları)*, Volume 30/III, Harvard University, s.279-292

¹⁶Bu başlık altında kimi araştırmacılar *yap-* yardımcı fiilinden de bahsetmektedirler. Örnek olarak bk. Zeynep Korkmaz (2003), *Türkiye Türkçesi Grameri -Şekil Bilgisi-*, Ankara: TDK Yay., s.794-796; Muharrem Ergin (1989), *Türk Dil Bilgisi*, 18. bs., İstanbul: Bayrak Yay., s.365. Korkmaz, *âlem yapmak, baskı yapmak, büyü yapmak, hile yapmak, ayırım yapmak, park yapmak* gibi örnekleri; Ergin de *banyo yapmak, gürültü yapmak, spor yapmak* örneklerini vermiştir. Araştırmacılar tarafından verilen örnekler incelendiğinde *yap-* fiili ile oluşturulan yapıların pek çoğunun birer deyim fiili olduğu dikkatlerden kaçmayacaktır. Bunların çoğunun birer deyim fiili oluşturduklarını TDK'nin *Genel Ağ* sitesindeki *Atasözleri ve Deyimler* bölümünden de teyit etmek. bk. <http://www.tdk.gov.tr>. Yine bu konuda *Deyim Sözlüklerine* de bakılabilir. *yap-* fiili *et-*, *eyle-* ve *ol-* fiilleriyle özellikle de *et-* fiiliyle nöbetleşe kullanıldığı için konunun bu şekilde yorumlandığını düşünüyoruz. Bilgegil de çalışmasında bu konuya dikkat çekmiş ve "*yapmak*" sözünü de "*etmek*" yerinde kullanmaktan sakınmalıdır demiştir (1963, *Türkçe Dilbilgisi*, Ankara: Güzel İstanbul Matbaası, s.280)

düşeyazmak, öleyazmak, bakakalmak, durakalmak, gidedurmak, çalışadurmak, gelebilmek, geçebilmek, çıkıvermek, gidivermek, çıkagelmek yapılarında ise **anlam birliği** hemen fark edilecektir. Çünkü tasvir anlamları hemen dikkatleri çekmektedir. Diğer taraftan baktığımızda da örneğin *düşeyazmak* birleşik fiilini ele alacak olursak; *düş-* zaten kendisi kip ve şahıs alıp yüklem olabilir; ama *yaz-* yardımcı fiilini alıyor ki, bir tasvir ifadesi oluşsun; asla yüklem olabilmek için böyle bir fiile ihtiyaç duymuyor. Yani yapı, sadece bir anlam birliği oluşturmuştur.

c) *Deyim Fiilleri / Anlamca Kaynaşmış - Deyimleşmiş Birleşik Fiiller*

göze girmek, aklına düşmek, gönül vermek, şehit düşmek, adı çıkmak, etekleri zil çalmak, kulak kabartmak, yürek oynatmak vb. yapılarda yine tasvir fiillerinde olduğu gibi **anlam birliği** ön plandadır. Zaten deyim fiillerinin var oluş sebebi de daha etkili anlatım içindir. Deyim fiilleri Türkçenin en zengin taraflarındandır. Az sözle çok şey anlatmak denilen yöntemin etkili olanlarının başında gelmektedir.

Sonuç

Yaptığımız değerlendirmelerden elde ettiğimiz sonuçları şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Türkçede fiil soylu kelime ve kelime gruplarında olduğu gibi isim soylu kelime ve kelime grupları da *-i-*, *ol-*, *et-* vb. yüklemleştirciler ile yüklem olabilmektedirler. Yani Türkçede isim soylu kelime ve kelime gruplarının kip eki almalarını sağlayan yüklemleştirci sadece *-i-* fiili değildir. *ol-* *et-* gibi yüklemleştirciler de vardır.
2. Türkçede Birleşik *Fiiller* ana başlığı altında ele alınan isim + yardımcı fiil şeklinde oluşan yapıların bir birleşik fiil oluşturmadıkları sonucuna varılmıştır. Çünkü diğer birleşik fiil türlerinde birleşigi oluşturan unsurlar arasında çok belirgin bir anlam ilişkisi vardır. Ancak söz konusu türde herhangi bir anlam ilişkisi değil, bir yapı birliği söz konusudur. Bu birlik de *-i-* fiilinin işlevi ile aynıdır.
3. Bazı araştırmacıların da ifade ettikleri gibi bu fiiller ile *+IA-*, *+IA_n-* ve *+IA_s-* ekleri arasındaki işlev ortaklığı da bunların birer yüklemleştirci olarak kullanıldığını desteklemektedir.
4. Yine bazı araştırmacıların da ifade ettiği gibi *ol-* fiilinin de fiillerin birleşik çekimlerini yapıyor olması yine bunların bir yüklemleştirci olarak kullanıldıklarını desteklemektedir.
5. Elbette *ol-*, *et-* gibi fiiller sadece bu işlevleri ile değil, müstakil fiil olarak da kullanılmaktadırlar. *Bahçedeki erikler oldu.* Ya da *Bu çanta elli lira eder* cümlelerinde olduğu gibi müstakil fiil olarak kullanılmalarını da devam ettirmektedirler. Aynı *-i-* fiilinin *ne idiği belirsiz* ifadesinde müstakil bir fiil olarak kullanımını sürdürmesi gibi. Hemen burada da dikkatlerden kaçmayan *-i-* ile *ol-* arasındaki anlam ortaklığıdır. İkisi de *olmak* anlamında kullanılmaktadır.

6. Eski Türkçe dönemi metinlerinden *Orhun Yazıtlarında* geçen

→ *Türk budun ölti, alķındı, yok boldı. "Türk milleti öldü, mahvoldu, yok oldu."* (Ergin 1992: 52-91)

→ *İltiriş Kağan Kazğanmasar udu ben özüm Kazğanmasar, il yime budun yime yok erteçi erti. "İltiriş Kağan kazanmasa, ve ben kendim kazanmasam, il de millet de yok olacaktı."* (Ergin 1992: 60-97) bu gibi örneklerde görülen *ol-* (<bol-) ile *î-* (<er-) arasındaki anlamın yanı sıra işlev birliği de bu yapıların birleşik fiil olarak değerlendirilmeyeceğini, bunların bir yüklemleştirici olduklarını tanımlaması da düşüncemizi desteklemektedir.

KAYNAKÇA

- ABİK, A. Deniz. "Türkçede 'Vefât' Kelimesi ve Yardımcı Fiilleri". Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C.: 14, S.: 2, 2005, 13-28
- AKSAN, Doğan. Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dil Bilim). (tıpkıbasım), Ankara: TDK Yay., 2009
- ATA, Aysu. *Kısaşü'l-Enbiyâ* I. Ankara: TDK Yay., 1997
- ATABAY, Neşe-Kutluk, İbrahim-Özel, Sevgi. *Sözcük Türleri*. Ankara: TDK Yay., 1983
- AY, Özgür. "*ol-* Fiili İle Yapılan Birleşik Çekimler ve Türkiye Türkçesi Ağzlarındaki Kullanımı Üzerine". *Turkish Studies*, Volume 6/1 Winter 2011, 659-671
- BANGUOĞLU, Tahsin. *Türkçenin Grameri*. 4. bs., Ankara: TDK Yay., 1995
- BAYDAR, Turgut. "*Dir* Bildirme Eki Üzerine", *Konya: Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S.: 32-Güz, 2012, 37-54
- BİLGEGİL, M. Kaya. *Türkçe Dilbilgisi*. Ankara: Güzel İstanbul Matbaası, 1963.
- CLAUSON, Sir Gerard. *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*. Oxford, 1972
- DEMİRBILEK, Salih. "Orhon Türkçesinde "KIL-" ve "BOL-" Yardımcı Fiilleri Arasındaki Anlam ve Görev İlgileri". *Afyonkarahisar: 1. Uluslararası Uzak Asya'dan Ön Asya'ya Eski Türkçe Bilgi Şöleni*, 18-20 Kasım 2009, 57-65
- DENY, Jean. *Türk Dili Grameri*. (Tercüme: Ali Ulvi Elöve), İstanbul: Maarif Matbaası, 1941.
- ECKMANN, Janos. *Nehcü'l Ferâdis*. Ankara: TDK Yay., 1995
- EDİSKUN, Haydar. *Türk Dilbilgisi*. 4. bs., İstanbul: Remzi Kitabevi, 1992
- ERCİLASUN, Ahmet Bican. *Kutadgu Bilig Grameri-Fiil*. Ankara: Gazi Üni. Yay., 1984
- ERCİLASUN, Ahmet Bican. "La Enklitiği ve Türkçede Bir 'Pekiştirme Enklitiği' Teorisi". *Ankara: Dil Araştırmaları Dergisi*, S.: 2, Bahar, 2008, 37-58
- ERGİN, Muharrem. *Türk Dil Bilgisi*. 18. bs., İstanbul: Bayrak Yay., 1989
- ERGİN, Muharrem. *Orhun Abideleri*. 17. bs., İstanbul: Boğaziçi Yay., 1992
- ERGİN, Muharrem. *Dede Korkut Kitabı* I. 3. bs., Ankara: TDK Yay., 1994
- GABAİN, A. Von. "Türkçede Fiil Birleşmeleri". *TDAY Belleten*, 1953, 2. bs., Ankara: TDK Yay., 1988, 16-28
- GABAİN, A. Von. *Eski Türkçenin Grameri*. (Çev. Mehmet Akalın), 2. bs., Ankara: TDK Yay., 1995
- GENCAN, Tahir Nejat. *Dilbilgisi*. Ankara: TDK Yay., 1979
- GÖKDAĞ, Bilgehan Atsız. "Birleşik Kelime Olarak İkilemeler, Sayılar ve Birleşik Fiiller". *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Kongresi 27-28 Ağustos 2007, Bildiriler*, C. 1., 2. bs., İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi Yay., 2009, 219-226
- GÜLSEVİN, Gürer. "Türkiye Türkçesindeki Zaman ve Kip Çekimlerinde Birleşik Yapılar Üzerine" *TDAY Belleten -1997*. Ankara: TDK Yay., 2000, 215-224

- GÜNEŞ, Sezai. Türk Dili Bilgisi. 6. bs., İzmir, 2002
- HACIEMİNOĞLU, Necmettin. Türk Dilinde Yapı Bakımından Fiiller. 2. bs., Ankara: KB Yay., 1992
- HACIEMİNOĞLU, Necmettin. Karahanlı Türkçesi Grameri. Ankara: TDK Yay., 1996
- KARAĞAÇ, Günay. Türkçenin Söz Dizimi. 3. bs., İstanbul: Kesit Yay., 2011
- KARABACAK, Esra. "Olmak Fiili Üzerine". Zeynep Korkmaz Armağanı, Ankara: TDK Yay., 2004, 235-248
- KARABEYOĞLU, Adnan R. "Orhon Yazıtları'nda BOL- ve ER- Fiilleri Üzerine". Niğde: Türklük Bilimi Araştırmaları, S.: 22, 2007/Güz, 87-100
- KARABEYOĞLU, Adnan Rüştü. Türkiye Türkçesinde (ad + fiil birleşmelerinde) Yardımcı Fiiller. İstanbul: Beşir Kitabevi, 2008
- KARAHAN, Leylâ. Türkçede Söz Dizimi. 7. bs., Ankara: Akçağ Yay., 2004
- KAYA, Yasemin. Olmak Fiiliyle Yapılan Birleşik Fiiller ve Tamlayıcılarla Kullanılışı. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2007
- KIRAN, Zeynel. Dilbilime Giriş. 2. bs., Ankara: Seçkin Yay., 2002, 154-172
- KOÇ, Nurettin. Yeni Dilbilgisi. İstanbul: İnkılap Kitabevi, 1990
- KORKMAZ, Zeynep. Türkiye Türkçesi Grameri -Şekil Bilgisi-. Ankara: TDK Yay., 2003
- KÜKEY, Mazhar. Uygulamalı Örneklerle Türkçede Fiiller. Ankara: Ongun Kardeşler Matbaası, 1972
- LEWIS, Geoffrey L. Turkish Grammar, Oxford. 1967
- MAYEMEROVA, Ainur. "Kazak Türkçesinde Fiil + Sıfat-Fiil Ekleri + Bol- Yardımcı Fiili Kuruluşundaki Tasvir Fiilleri". V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri-II, 20-26 Eylül 2004; Ankara: TDK Yay., 2004, 2055-2064
- ÖZMEN, Mehmet. "Olmak Fiiliyle Kurulan Birleşik Fiil Çekimleri Üzerine", IV. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri-II, 24-29 Eylül 2000; Ankara: TDK Yay., 2007, 1417-1426
- SAVRAN, Hülya. "Bir İsim İle Bir Yardımcı Fiilden Oluşan Birleşik Fiiller Üzerine Yeni Görüşler". Türk Dili, S.: 596, Ankara: TDK Yay., 2001, 140-142
- TOKYÜREK, Hacer. Eski Türkçede (VIII. YY.-XII. YY.) Yardımcı Fiiller. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2005
- TOPALOĞLU, Ahmet. Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü. İstanbul: Ötüken Yay., 1989
- TURAN, Zikri. "Eski Anadolu Türkçesinde *Ol-* Cevheri Fiili". Ankara: TDAY-Belleten 1996, TDK Yay., 1999, 265-289
- TURAN, Zikri. Türkçede Basit/Birleşik Çekim Ayrımıyla Sembolleşen Fiil Çekiminin Problemleri. Journal of Turkish Studies (Türklük Bilgisi Araştırmaları), Volume 30/III, Harvard University, 2006, 279-292
- TÜRK, Vahit. "Kutadgu Bilig Örneği İle Türkçede Ana Yardımcı Fiil (er-)". V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri-II, 20-26 Eylül 2004; Ankara: TDK Yay., 2004, 2993-3006
- UĞURLU, Mustafa. "Birleşik Fiil' Üzerine". Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Kongresi 27-28 Ağustos 2007, Bildiriler, C. 1., 2. bs., İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi Yay., 2009, 399-412
- UZUN, Nadir Engin. Anaçizgileriyle Evrensel Dilbilgisi ve Türkçe. İstanbul: Multilingual, 2000
- ZEYNALOV, Ferhad R. "Türk Dillerinde Birleşik Eylem Meselesi". İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, C.: XXIV-XXV, 1986, 455-468.
<http://www.tdk.gov.tr>